

БӨЛІМ: ҚАРЖЫЛЫҚ САУАТТЫЛЫҚ

Ақша жинау жолдары: несие мен рассрочкаға алданбай, қарызсыз өмір сүрудің нақты тәсілдері

ЖАРИЯЛАНДЫ
14.05.2026

ТІРЕК СӨЗДЕР
ақша жинау жолдары, жинақ,
қаржылық сауаттылық, несие,
рассрочка

СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/188714/>

30 жыл бойы мен бір заңдылықты байқадым: несие алған адамдардың 9-ы 10-нан 5 жылдан кейін де сол несиені өтеп жатады. Басында «тез ала саламын, кейін жабамын» дейді. Сосын айлықтың жартысы банкке кетеді, тыныш ұйқы жоғалады, үй ішіндегі әңгіме де қарыз төңірегінде жүреді. **Ақша жинау жолдары** туралы шындық осы: несие — байлыққа жол емес, кедейлікке тұзақ. Рассрочка — «тегін ақша» емес, болашақ кірісіңді бүгін жұмсау. Қарыз — ұйқыны ұрлайды. Жинақ — бостандық береді.

НЕСИЕ/РАССРОЧКА ШЫН МӘНІНДЕ ҚАНША ТҰРАДЫ — НАҚТЫ ЕСЕП

Көп адам бағаны емес, ай сайынғы төлемді көреді. Бұл — ең қауіпті қате. Телефон 100 000 теңге тұрса, рассрочкада ол қағаз жүзінде 100 000 болып көрінеді. Бірақ сен кешіктірсең, қосымша төлем, айыппұл, қызмет ақысы қосылады. Тіпті «0%» деп тұрған жерде де тауар бағасы көтеріліп кетеді.

Мысал. Телефонның ақшалай бағасы — 100 000 теңге. Дүкен оны 10 айға бөліп береді. Әр айда 14 500 теңгеден төледің делік. Сонда:

- $14\,500 \times 10 \text{ ай} = 145\,000$ теңге
- Артық кеткені = 45 000 теңге

Яғни 100 000 теңгелік телефон сен үшін шын мәнінде 145 000 теңге болады. Бұл тек бір затқа. Енді үстіне комиссия, сақтандыру, кешігу айыбы қосылса, сома одан да өседі. Мен талай отбасын көрдім: бір телефон, бір тоңазытқыш, бір кір жуғыш машина — бәрі «бөліп төлеуде». Соңында айлық жетпейді, өйткені болашақ табысты алдын ала сатып жіберген.

БАНКТЕР МЕН ДҮКЕНДЕР СЕНІ ҚАЛАЙ АЛДАЙДЫ — ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ ТӘСІЛДЕР

Алдау деген тек ашық өтірік емес. Кейде ол өте әдемі қапталған болады.

- **«Айына бар болғаны 12 000 теңге»** дейді. Сен тауардың жалпы бағасын ұмытасың.
- **«0-0-24»** деп жазады. Бірақ тауар бағасы бастапқыдан қымбат болуы мүмкін.
- **Асықтыру:** «Бүгін алмасаң, ертең қымбаттайды».
- **Шаршататын құжат:** ұзын мәтінді ешкім оқымайды деп сенеді.
- **Ұятқа қысу:** «Қазір бәрі алады ғой» дейді.

Менің кеңесім қатал, бірақ дұрыс: **рассрочка алма**, егер ол зат саған тікелей ақша әкелмесе. Телефон, киім, теледидар, жиһаз үшін қарызға кіру — ақылсыздық. Ондай нәрсе үшін 6 ай, 12 ай, 24 ай мойныңды байлап жүрудің қажеті жоқ.

НЕСИЕСІЗ ӨМІР СҮРУДІҢ НАҚТЫ ЖОЛЫ — ҚАДАМ БОЙЫНША

Несиесіз өмір сүру ертегі емес. Ол тәртіптен басталады.

1. **Қарызды тоқтат.** Жаңа несие алма. Бір сәттік жеңілдік үшін 12 айлық ауыртпалық алма.
2. **Айлықтың жоспарын жаз.** Ақша қайда кететінін білмесең, жинақ болмайды.
3. **Тілегіңді 30 күн кейінге қалдыр.** Көп сатып алу ойы 30 күнде басылады.
4. **Қолма-қол есепте.** Қалтаны босатпайтын затты ал.
5. **Үлкен сатып алуға алдын ала жина.** Телефон, тұрмыстық зат, жолақы — бәрі жоспармен алынады.

Бір қарапайым ереже бар: егер затты жинап алып алуға шамаң келмесе, сен оны несиеге де алмауың керек. Себебі қарызбен алынған зат қуаныш емес, жүк болады.

ЖИНАҚТАУДЫҢ 3 АЛТЫН ЕРЕЖЕСІ

Бірінші ереже — айлықтың кемі 20%-ын бөліп қой. Айлығың 200 000 теңге болса, 40 000 теңгені бірінші күні-ақ бөлек шығарып қой. Қалғанын ғана жұмса.

Екінші ереже — апта сайын жина. Бір айдың соңын күтпе. Аптасына 10 000 теңге де болса, 4 аптада 40 000 теңге болады. Күнделікті ұсақ шығынды қысқартсаң, нәтиже тез көрінеді.

Үшінші ереже — жинақты қолжетімсіз жерге сақта. Қолыңа оңай түссе, жұмсап қоясың. Жинаққа деп бөлінген ақша күнделікті шығынмен араласпасын.

Мысал: айлығы 150 000 теңге адам 20% жинаса, айына 30 000 теңге, жылына 360 000 теңге жиналады. Бұл — бірден байлық емес, бірақ қарызсыз тыныс алудың бастамасы.

«БІРАҚ АҚША ЖЕТПЕЙДІ» ДЕГЕН СЫЛТАУҒА ЖАУАП

Ақша жетпейді дейтіндердің көбі шынында ақша емес, тәртіп жоғалтқан. Мен бұны мың рет көрдім.

- Күнде шай, тәтті, темекі, жеткізу ақысы — ұсақ көрінеді, бірақ айына 20 000–40 000 теңге болып шығады.
- Бір брендтің соңынан жүру — кедейліктің сәнді түрі.
- «Қазір ала саламын» деген әдет — болашақ табысты жейді.

Шешім қарапайым: 1) 7 күн бойы барлық шығынды жаз; 2) артық 3 нәрсені бірден қысқарт; 3) дүкенге тізіммен бар; 4) жалақы түскен күні жинақты бөліп қой; 5) несие картасын жап немесе қолдануды тоқтат.

Ең маңыздысы: сен байлыққа емес, тыныштыққа жұмыс істеуің керек. Қарыз көп болса, тыныштық болмайды. Жинағың болса, таңдау еркің бар.

ҚОРЫТЫНДЫ: БҮГІН ЖАСАЛАТЫН БІР ІС-ҚИМЫЛ

Бүгін бір ғана іс жаса: келесі сатып алуыңды несиеге емес, жинап алуға шешім қабылда. Телефон, киім, тұрмыстық зат — бәрін «кейін төлеймін» деп алма. Қазірден бастап айлығыңның 20%-ын бөлек шығар. Осы қадам сенің ақша жинау жолдарыңды өзгертеді. Қарыз азаяды, жүйкең тынышталады, үйіңде еркіндік пайда болады. Менің 30 жылдық тәжірибемнің түйіні осы: **жинақ — бостандық береді.**

ҚМ АА Куәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.